

Revisionsrapport

Granskning av årsredovisning 2016

Marks kommun

*Inger Andersson
Certifierad kommunal
revisor*

*Anela Cmajcanin
Auktoriserad revisor*

Elinore Fahlgren

Mars 2017

pwc

Innehåll

1.	Sammanfattning	2
2.	Inledning	3
2.1.	Syfte och revisionsfrågor	3
2.2.	Revisionskriterier	4
3.	Granskningsresultat	5
3.1.	Förvaltningsberättelsen.....	5
3.1.1.	Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning	5
3.1.1.1.	Iakttagelser	5
3.1.2.	God ekonomisk hushållning	7
3.2.	Nämndernas redovisning av sitt uppdrag	8
3.2.1.	Iakttagelser	8
3.2.2.	Bedömning.....	8
3.3.	Rättvisande räkenskaper	9
3.3.1.	Iakttagelser	9
3.3.2.	Bedömning.....	9
4.	Revisionell bedömning.....	11

1. *Sammanfattning*

PwC har på uppdrag av kommunens förtroendevalda revisorer granskat kommunens årsredovisning för 2016. Uppdraget är en obligatorisk del av revisionsplanen för år 2016.

Syftet med granskningen är att ge kommunens revisorer ett underlag för sin bedömning av om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed samt om resultatet är förenligt med de mål fullmäktige beslutat. Med utgångspunkt från ställda revisionsfrågor lämnas följande sammanfattande revisionella bedömning:

- Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och ekonomiska ställning?

Vi bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen. Kommunen lever upp till kommunallagens krav på en ekonomi i balans och det finns inga underskott från tidigare år har återhämta. Vi bedömer att förvaltningsberättelsen innehåller den information som ska ingå enligt lag om kommunal redovisning och god redovisningssed.

- Är årsredovisningens resultat förenligt med de mål fullmäktige beslutat avseende god ekonomisk hushållning?

Vi bedömer att årets resultat är förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning i det finansiella perspektivet. De finansiella målen är uppfyllda såväl för det enskilda året 2016 som för fyraårsperioden 2013 – 2016.

Vi bedömer, utifrån årsredovisningens återrapportering, att verksamhetens utfall i stort är förenligt med fullmäktiges övergripande mål för verksamheten. De verksamhetsmässiga målen för 2016 är uppfyllda helt eller delvis till drygt 72 %. Tre mål, närmare 27 %, är dock inte möjliga att mäta.

- Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande?

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande. Årsredovisningen är upprättad enligt god redovisningssed.

2. Inledning

I lag om kommunal redovisning regleras externredovisningen för kommuner och lands-ting. I lagen finns bestämmelser om årsredovisningen. Vidare regleras den kommunala redovisningen av uttalanden från Rådet för kommunal redovisning och i tillämpliga delar av Redovisningsrådet och Bokföringsnämndens normering.

Revisionsobjekt är Kommunstyrelsen som enligt kommunallagen är ansvarig för årsredo-visningens upprättande.

2.1. Syfte och revisionsfrågor

Revisorerna har bland annat till uppgift att pröva om räkenskaperna är rättvisande. Inom ramen för denna uppgift bedöms om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning (kap 3 – 8). Vidare ska revisorerna enligt kommunallagen (9:9 a) avge en skriftlig bedömning av om resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige beslutat om. Bedömningen ska biläggas årsbokslutet. Detta sker inom ramen för upprättandet av revisionsberättelsen.

Granskningen, som sker utifrån ett väsentlighets- och riskperspektiv, ska besvara följande revisionsfrågor:

- Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och ekonomiska ställning?
- Är årsredovisningens resultat förenligt med de mål fullmäktige beslutat avseende god ekonomisk hushållning?
- Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande?

Granskningen av årsredovisningen omfattar:

- förvaltningsberättelse (inklusive. drift- och investeringsredovisning)
- resultaträkning
- kassaflödesanalys
- balansräkning
- sammanställd redovisning

Bilagor och specifikationer till årsredovisningens olika delar har granskats.

Vi har även bedömt kommunens ekonomiska ställning och utveckling, efterlevnaden av balanskravet och om resultatet i årsredovisningen är förenligt med de mål för god ekonomisk hushållning som fullmäktige beslutat om. Granskning av resultatsammanställning för VA-verksamheten och renhållningsverksamheten omfattas inte av denna granskning.

Nämndernas rapportering till fullmäktige har granskats såsom den presenteras i årsredo-visningen.

Granskningen har utförts enligt god revisionsstandard för kommuner och landsting. Det innebär att granskningen planerats och genomförts ur ett väsentlighets- och riskperspektiv för att i rimlig grad kunna bedöma om årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild. Med rättvisande bild menas att årsredovisningen inte innehåller fel som påverkar resultat och ställning eller tilläggsupplysningar på ett sätt som kan leda till ett felaktigt beslutsfattande. Granskningen omfattar därför att bedöma ett urval av underlagen för den information som ingår i årsredovisningen. Då vår granskning av den anledningen inte varit fullständig utesluter den inte att andra än här framförda brister kan förekomma. Vårt uppdrag omfattar inte en granskning och prövning om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Granskningen har introducerats genom kontakter och samplanering med kommunens ekonomikontor. Granskningen har utförts enligt god revisionsstandard med utgångspunkt i SKYREV:s utkast "Vägledning för redovisningsrevision i kommuner och landsting". Vägledningen baseras på ISA (International Standards on Auditing). Som framgår av vägledningen kan implementeringen ske successivt varför tillämpliga ISA helt eller delvis har följts beroende på om vägledningen har beaktats i årets revisionsplan. Granskningen har skett genom intervjuer, dokumentgranskning och granskning av räkenskapsmaterial.

Vår granskning och våra synpunkter baseras på det utkast till årsredovisning som presenterades 2017-03-03 samt till viss del 2017-03-13. Kommunstyrelsen fastställer årsredovisningen 2017-03-29 och fullmäktige behandlar årsredovisningen 2017-04-20.

Rapportens innehåll har sakgranskats av ekonomichef, redovisningschef och kvalitetsutvecklare.

2.2. Revisionskriterier

Granskningen av årsredovisningen innebär en bedömning av om rapporten följer:

- Kommunallagen (KL)
- Lag om kommunal redovisning (KRL)
- Rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR)
- Fullmäktiges beslutade mål om god ekonomisk hushållning

3. Granskningsresultat

3.1. Förvaltningsberättelsen

I KRL kapitel 4 anges att förvaltningsberättelsen ska innehålla:

- En översikt över utvecklingen av kommunens verksamhet med mera § 1.
- Väsentliga personalförhållanden (bl a sjukfrånvaro) § 1a.
- Samlad redovisning av investeringsverksamheten (investeringsredovisning) § 2
- Förhållandet mellan utfallet och den fastställda budgeten för den löpande verksamheten (driftredovisning) § 3
- Årets resultat efter balanskravsjusteringar samt detta resultat med justering av förändring av resultatutjämningsreserven § 3a
- Hantering av balanskravet § 4
- Utvärdering av den ekonomiska ställningen § 5
- Utvärdering av om målen för god ekonomisk hushållning har uppnåtts och följts § 5.

I KRL kapitel 8 anges att det ska vara en gemensam förvaltningsberättelse - även sådan verksamhet som bedrivs genom andra juridiska personer ska ingå, det vill säga de kommunala bolagen.

I RKR 7.1 anges att förvaltningsberättelsen ska innehålla upplysningar om pensionsmedel och pensionsförpliktelser.

Nedan kommenteras några delar närmare.

3.1.1. Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning

3.1.1.1. Iakttagelser

Översikt av utvecklingen av kommunens verksamhet

I förvaltningsberättelsen anges väsentliga händelser som inträffat under och delvis efter räkenskapsåret. I de efterföljande verksamhetsberättelserna finns olika händelser beskrivna. Ett framtidsperspektiv belyses endast ytterst sparsamt.

Väsentliga personalförhållanden (bl a sjukfrånvaro)

Den obligatoriska redovisningen av sjukfrånvaro redovisas – det vill säga frånvaron specificerad på lång- och korttidsfrånvaro, män och kvinnor samt åldersindelad. I personalredovisningen lämnas bland annat information om personalförsörjning, löneöversyn och utbildningsinsatser.

Investeringsredovisning

Årets investeringar redovisas samlat i förvaltningsberättelsen. Upplysningar om budget-

avvikelser för större projekt lämnas, liksom prognos för färdigställande såväl tids- som beloppsmässigt.

Av en investeringsbudget om totalt 222,9 mnkr har 127,1 mnkr använts, vilket en utnyttjandegrad om 57 %.

Driftredovisning

I förvaltningsberättelsen finns en driftredovisning som visar budget, utfall och avvikelse för 2016 samt utfall 2015. Driftredovisningen avslutas med att visa sambandet med resultaträkningen.

I förvaltningsberättelsen kommenteras kortfattat ekonomin och i nämndernas verksamhetsberättelser redogörs mer för sambandet ekonomi och verksamhet.

I bokslutet uppgår nämndernas budgetavvikelse till sammanlagt netto 33,6 mnkr, medan det i delårsrapportens prognos var minus 1,4 mnkr och i oktoberrapporten 21 mnkr plus.

Balanskravsresultat

Förvaltningsberättelsen innehåller en balanskravsutredning i enlighet med KRL. Kommunen uppfyller lagstadgat balanskrav och har inget underskott från tidigare år att återställa.

Utvärdering av ekonomisk ställning

I inledning till avsnitt avseende god ekonomisk hushållning finns ett avsnitt specifikt benämnt "Utvärdering av ekonomisk ställning".

I den ekonomiska analysen redovisas och kommenteras ekonomiska nyckeltal. Redovisning sker enligt den så kallade RK-modellen (Resultat-Kapacitet och Risk-Kontroll). Redovisning sker i ett fyraårsperspektiv.

Gemensam förvaltningsberättelse

I förvaltningsberättelsen redogörs för en beskrivning av den samlade kommunala verksamhetens organisation och särskilda upplysningar lämnas om ekonomi och verksamhet i koncernföretag. Redogörelsen är inte fullt ut i enlighet med RKR 8.2.

Pensionsredovisning

I förvaltningsberättelsen redovisas upplysningar om pensionsmedel och pensionsförpliktelser i enlighet med RKR 7.1 som en del av uppföljningen av fullmäktiges föreskrifter om förvaltningen av pensionsmedel. I den ekonomiska översikten lämnas upplysningar och värdering avseende kommunens pensionsförpliktelser. Ytterligare upplysningar lämnas i not till balansräkningen.

3.1.1.2. Bedömning

Vi bedömer att förvaltningsberättelsen i allt väsentligt redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen. Vi ser dock att redovisningen avseende utvärdering av den ekonomiska ställningen kan förbättras för att mer svara mot lagstiftarens intentioner. Upplysningar som bör framgå är ekonomin under ett längre perspektiv. De kommunala bolagen bör ingå och likaså kan jämförelser med andra

kommuner göras. Kopplingen bör göras tydligare till hur framtida utmaningar kommer att påverka kommunens ekonomi och prioriteringar inom olika områden.

För att bättre svara mot RKR 8.2 bör särskilda upplysningar och analys hela ”koncernen” utvecklas.

Vidare är det tämligen stora skillnader mellan lämnade prognoser och slutligt utfall. Driftredovisningen kan med fördel kompletteras med kommentar avseende de främsta orsakerna till förändringarna.

3.1.2. God ekonomisk hushållning

3.1.2.1. Iakttagelser

Finansiella mål

I årsredovisningen görs en avstämning mot kommunens finansiella mål som fastställts av fullmäktige i budget 2016-2019.

Finansiella mål, fastställda av fullmäktige i budget 2016-2019	Utfall 2016	Måluppfyllelse Kommunstyrelsens bedömning
Resultatet ska uppgå till minst 1 % av skatteintäkter, utjämning och finansnetto.	Skatter, utjämningsbidrag och finansnetto uppgår till 1 872,9 mnkr. 1 % kräver ett resultat om närmare 19 mnkr. Årets resultat uppgår till 100,3 mnkr, d.v.s. närmare 5,4 %.	Målet uppnås såväl under det enskilda året 2016 som för perioden 2013-2016.
	För perioden 2013-2016 uppgår det resultatet till drygt 4,2 %.	
Investeringsvolymen ska vara lägre än summan av resultat och avskrivningar.	Årets investeringar uppgår till 127,1 mnkr. Avskrivningarna uppgår till 61,5 mnkr och årets resultat till 100,3 mnkr, d.v.s. ett totalt utrymme om 161,8 mnkr. Självfinansieringsgraden uppgår således till 127 %.	Målet uppnås såväl under det enskilda året 2016 som för perioden 2013-2016.
	För perioden 2013 – 2016 uppgår självfinansieringsgraden till 122 %.	
Skattesatsen ska vara oförändrad	Skattesatsen är oförändrad.	Målet uppnås såväl för det enskilda året 2016 som för perioden 2013-2016.

Mål för verksamheten

När det gäller de kommungemensamma målen har Kommunstyrelsen gjort en bedömning utifrån nämndernas uppföljningar. Av de elva målen uppges tre (27 %) som uppfyllda:

- Allt arbete bedrivs med professionellt förhållningssätt och god kvalitet
- En god kommunal service

- Goda boendemiljöer

Fem mål (45 %) bedöms som delvis uppfyllda

- Barn och unga har en god utbildning
- Barn och unga har en meningsfull fritid
- Barn och unga är trygga och ges möjlighet att påverka i frågor som rör dem
- All hjälp utformas efter individuella behov med delaktighet från brukare och anhöriga
- Ett gott företagsklimat

Inget mål bedöms som ej uppfyllt. Däremot anges tre (27 %) som ej möjliga att bedöma:

- En god samverkan mellan skola och näringsliv
- Arbetet har en rehabiliterande och förebyggande inriktning
- Goda möjligheter till inflytande och ett rikt fritids- och kulturliv.

En jämförelse med prognos i delårsrapport visar att måluppfyllelsegraden har ökat.

3.1.2.2. Bedömning

Vi bedömer att samtliga tre finansiella målen uppnås såväl för det enskilda året 2016 som för senaste fyraårsperioden 2013-2016. er det som positivt.

När det gäller verksamhetsmålen gör vi med ledning av vad som anges i årsredovisningen inte någon annan bedömning. De verksamhetsmässiga målen för 2016 bedöms av Kommunstyrelsen som uppfyllda helt eller delvis till drygt 72 %. Tre mål, närmare 27 %, är dock inte möjliga att mäta. Vi rekommenderar att det framöver möjliggörs att samtliga mål kan mätas i årsredovisningen.

Rent generellt saknar vi en samlad bedömning från Kommunstyrelsen sida huruvida Marks kommun har en god ekonomisk hushållning eller ej.

3.2. Nämndernas redovisning av sitt uppdrag

Av KL 3:15 framgår att nämnderna ska redovisa till fullmäktige hur de fullgjort sina uppdrag och fullmäktige beslutar om omfattningen av redovisningen och formerna för den.

3.2.1. Iakttagelser

När det gäller nämnder, styrelsers och bolags grunduppdrag så av totalt 32 uppdrag görs bedömningen att sex uppdrag (19 %) är helt uppfyllda, 18 (56 %) i hög grad och resterande åtta (25 %) beräknas att delvis uppfyllas. De delvis uppfyllda utgörs av ett av Kultur- och fritidsnämndens grunduppdrag ”Folkhälsa”, tre av Miljönämndens fyra grunduppdrag, Samrehabnämndens uppdrag samt två uppdrag inom Teknik- och servicenämnden.

3.2.2. Bedömning

Vi bedömer att kommentarer avseende underlag för bedömning av utfört uppdrag kan förbättras.

3.3. Rättvisande räkenskaper

3.3.1. Iakttagelser

Resultaträkning

Resultaträkningen är uppställd enligt KRL 5.1 och omfattar tillräckliga noter.

Resultaträkningen redovisar i allt väsentligt kommunens intäkter och kostnader för året samt hur det egna kapitalet har förändrats under räkenskapsåret. Jämförelse med föregående år lämnas för varje delpost.

Årets resultat uppgår till 100,8 mnkr att jämföra med budgeterat 19,4 mnkr. Resultat medför därför en positiv avvikelse mot budget med närmare 81 mnkr. Orsak till avvikelsen finns inte samlad redovisat. Några större poster utgörs av

- Generellt statsbidrag avseende flyktingsituationen, 25,3 mnkr
- Resultatföring avseende bidrag från Migrationsverket utbetalt före 2013, 7,5 mnkr

Balansräkning

Balansräkningen är uppställd enligt KRL och omfattar tillräckliga noter.

Balansräkningen redovisar i allt väsentligt kommunens tillgångar, avsättningar och skulder per balansdagen. Balansposterna existerar, är fullständigt redovisade, rätt periodiserade samt har värderats enligt principerna i KRL.

Tidigare har bidrag från Migrationsverket utbetalt före 2013 funnits med som en kortfristig skuld i balansräkningen. Dessa medel, 7,5 mnkr, har nu resultatfört.

Från och med 2014 finns ett specifikt krav på komponentavskrivning av kommunens materiella anläggningstillgångar (RKR 11.4). Under 2016 har komponentavskrivning för nya investeringar tillämpats. En genomgång har gjorts för anläggningstillgångar införskaffade före 2016. Förändringen påverkar budget 2017 med 13 mnkr i minskade avskrivningskostnader.

Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen är uppställd enligt gällande rekommendation. Den omfattar tillräckliga noter. Överensstämmelse med övriga delar av årsredovisningen finns.

Sammanställda räkenskaper

De sammanställda räkenskaperna är uppställda jämte kommunens räkenskaper och omfattar motsvarande noter. Uppställningen följer god redovisningssed.

Enligt RKR 8.2 ska en gemensam förvaltningsberättelse upprättas som omfattar kommunens samlade verksamhet.

3.3.2. Bedömning

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande. Räkenskaperna är upprättade enligt god redovisningssed.

Under rubriken ”Tillämpade redovisningsprinciper” anges att Marks kommun i allt väsentligt följer regelverket avseende KRL och rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning. Avsteg som anges är att kommunen beträffande leasingavtal tillämpar en något förenklad redovisning gentemot vad som anges i rekommendationen. Vidare sker bokföring av löner enligt kontantprincipen, vilket innebär att arbetad, men inte utbetald övertid och fyllnadstid samt timlöner december månad redovisas som en kostnad i januari påföljande år. Motsvarande gäller för vissa ledighetsuttag.

4. *Revisionell bedömning*

Vår samlade bedömning är att årsredovisningen i allt väsentligt är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed.

Vi bedömer att

- årsredovisningen i allt väsentligt redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen. Utvärdering avseende den ekonomiska ställningen bör dock utvecklas för att mer svara mot lagstiftarens intentioner. Kommunen lever upp till kommunallagens krav på en ekonomi i balans och det finns inga underskott från tidigare år att återhämta. Vi bedömer att förvaltningsberättelsen i huvudsak innehåller den information som ska ingå enligt lag om kommunal redovisning och god redovisningssed.
- årets resultat är förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning i det finansiella perspektivet. Samtliga tre finansiella mål för 2016 är uppfyllda, liksom för fyraårsperioden 2013-2016.
- med ledning av vad som framgår i årsredovisningen har vi ingen avvikande uppfattning avseende uppfyllelsegraden för verksamhetsmålen. Vi saknar dock en samlad bedömning från Kommunstyrelsen avseende måluppfyllelsen i förhållande till kommunens långsiktiga vision.
- räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande. Årsredovisningen är upprättad enligt god redovisningssed.

2017-03-20

Fredrik Carlsson, uppdragsledare

Inger Andersson, projektledare